

SOFIA LUNDBERG

*Parašyta su didžiule meile,
papasakota su neblėstančiu džiaugsmu.*

Fredrik Backman

Raudona UŽRAŠŲ knygelė

baltos lankos

Sofia Lundberg

Raudona užrašų knygelė

romanas

Iš švedų kalbos vertė Agnė Kudirkaitė-Ydrauw

baltos lankos

Raudona užrašų knygelė N Nilsonas, Gesta

Gesta buvo prieštaringas žmogus. Naktimis ir priešaušriu – trapus, ašaringas, apimtas abejonių. Bet vakarais, prieš pat nakties valandas, reikalaudavo dėmesio. Jis buvo gyvas dėmesiu. Turėjo būti diskusijų centras. Atsistojęs ant stalo dainuodavo dainas. Garsiausiai juokėsi. Rėkte išrėkdavo savo nuomonę, kai kildavo politinių nesutarimų. Noriai diskutuodavo apie nedarbą ir moterų teisę balsuoti. Bet daugiausia kalbėdavo apie meną. Apie kūrybos dieviškumą. Tai, ko netikri menininkai niekada nesuvoks. Kartą jo paklausiau, kaip jis galįs neabejotinai žinoti, jog pats esąs tikras menininkas. Kad nėra atvirksčiai? Tada jis man smarkiai įgnybo į šoną ir atskaitė ilgą paskaitą apie kubizmą ir futurizmą bei ekspresionizmą. Klausiamas mano žvilgsnis suteikė jam progą skambiai pasijuokti.

– Mažute, kada nors tu suprasi. Formos, linijos, spalvos. Fantastiška, kad jomis galima pagauti visko, kas gyva, dieviškąją prigimtį.

Man regis, jam patiko, kad aš nieko nesuprantu. Jis jautė tarsi palengvėjimą, kad nepriimu jo taip pat rimtai, kaip kiti. Lyg turėtume savo paslaptį. Galėdavome greta eiti per butą. Jis sekdamas paskui mane, retkarčiais pasišokėdamas, kad eitų tuo pat ritmu. „Neilgai trukus pasakysiu, kad panelė turite žaliausias akis ir nuostabiausią šypseną, kokią tik esu matęs“, – dažnai šnibždėdavo, ir man visada stipriai nurausdavo skruostai. Jis

norėdavo mane pradžiuginti. Svetimoje aplinkoje Gesta tapo mano atspara. Pakaitu tėvo ir motinos, kurių taip ilgėjausi. Atėjęs jis ieškodavo mano žvilgsnio, tarsi norėdamas patikrinti, ar man viskas gerai. Ir klausinėdavo. Keista, kai kurie žmonės jaučia ypatingą potraukį vienas kitam. Taip buvo Gestai ir man. Jau po kelių susitikimų jis man atrodė kaip draugas, ir aš visada laukdavau jo apsilankymų. Lyg jis girdėtų, ką galvoju.

Būdavo, kad jis ateidavo ne vienas. Beveik visada su kokiu nors jaunu raumeningu ir saulėje įdegusiu vyru, kurio stilius ir elgesys atrodė tolimi kultūros elitui, kuriam buvo skirti madam pobūviai. Tie jauni vyrai tylomis sėdėdavo ant kėdės laukdami, kol Gesta vieną po kitos baigs tuštinti taures tamsiai raudono vyno. Visada dėmesingai klausydavosi pokalbio, bet niekada jame nedalyvaudavo.

Vieną kartą juos užklupau. Tai buvo vėlus vakaras, aš įžengiau į madam miegamąjį nakčiai supurenti jos pagalvių. Jie stovėjo susiglaudę, veidas prie veido, priešais du Gestos paveikslus, atremtus į lovą. Gesta uždėjęs ranką tam jaunam vyrui ant klubų. Jis atitraukė ranką, tarsi būtų nusvilęs. Nė vienas nieko nesakė, bet Gesta pridėjo pirštą prie lūpų ir griežtai į mane pasižiūrėjo. Supurenau pagalves ir išėjau iš kambario. Gestos draugas išnyko prieškambaryje, pro duris į lauką. Ir daugiau niekada nebeatėjo.

Sako, kad beprotybė ir genialumas vaikšto kartu. Kūrybiniausieji lengviausiai puola į niūrumą, liūdesį ir neurozes. Tais laikais niekas apie tai negalvojo. Tada buvo nepriimtina blogai jaustis. Apie tai niekas nekalbėjo. Visi visada laikėsi puikiai. Madam su nepriekaištingu makiažu, lygiais plaukais, spindinčiais papuošalais. Niekas negirdėjo jos nerimo naktimis, kai butas nuščiūdavo ir ji likdavo tik su savo mintimis. Manau, pobūvius ji keldavo tam, kad išvaikytų mintis.

Gesta ateidavo dėl tos pačios priežasties. Vientovė išguidavo jį iš savo buto, kur pasieniais išstatytos daugybė neparduotų drobių jam priminė jo skurdą. Gestą dažnai apimdavo nyki melancholija, kurią mačiau jau pirmą kartą jį sutikusi. Tąkart jis nenorėjo išeiti, kol jo neišprašiau. Jis visada troško grįžti atgal į savo Paryžių. Į nuostabų gyvenimą, kurį taip mylėjo. Pas draugus, meną, įkvėpimą. Bet tam trūko pinigų. Madam jam suteikdavo prancūziškumo injekciją, būtiną išgyventi. Po trumpą valandėlę.

– Daugiau nebegaliu tapyti, – atsidusęs tarė jis vieną vakarą.

Niekada nežinodavau, ką jam atsakyti niūrumo valandomis.

– Kodėl taip sakai?

– Nieko nebeįsėina. Aš nebematau vaizdų. Nebematau gyvenimo aiškiais spalvomis. Nebėra taip, kaip anksčiau.

– Šito aš nesuprantu. – Per prievartą nusišypsojau. Ranka paglosčiau jam petį.

Ką galėjau žinoti? Trylikos metų mergaitė. Nieko. Nieko apie pasaulį. Nieko apie meną. Man gražus paveikslas buvo tas, kuris vaizdavo tikrovę tokią, kokia ji yra. Ne iškreiptais aršių spalvų keturkampiais, kurie savo ruožtu sudarė perkreiptas figūras. Maniau, gal ir gerai, kad jis daugiau nebegali kurti šitų baisių paveikslų, kuriuos madam krovė drabužinėje, mokėdama jam pinigų, kad jis turėtų iš ko prasimaitinti. Vis dėlto vėliau kartais užtrukdavau prie kurio nors paveikslo su dulkių šluoste rankoje. Spalvų ir brūkšnių maišatis kartais mane įtraukdavo ir sužadindavo vaizduotę. Kiekvienąkart pamatydavau ką nors naują. Pamažu išmokau pamėgti šį jausmą.

Raudona užrašų knygelė

S Serafin, Dominika

Ji buvo nerami siela. Girdėjau tai sakant kitas tarnaites. Pobūviai ją atitolindavo nuo kasdienybės, kraustymaisi gelbėjo nuo nuobodulio. Ji visada pakeldavo sparnus staiga, nenumatytai. Nuolat atsirasdavo kokia nors priežastis. Ji rasdavo namus, kurie būdavo geresni, didesni arba aukštesnio statuso kvartaluose.

Praėjus beveik lygiai metams nuo mūsų pirmojo susitikimo ji atėjo į virtuvę. Sustojo ir šonu atsirėmė į mūrinę krosnį. Viena ranka čiupinėjo skrybėlės kraštą, kaspinę po smakru, karolius, žiedus. Nervingai, tartum tarnaitė būtų ji, o mes darbdavės. Tarsi vaikas, prašantis suaugusiojo leidimo paimiti pyragaitį. Ji visada vaikščiodavo tiesia nugara ir iškėlusi galvą. Tūptelėjome prieš ją ir visos tikriausiai pagalvojome tą patį – kad mus atleis. Skurdas mus baugino. Pas madam gaudavome valgyti daugiau, negu buvo būtina, ir nepaisant sunkių darbo dienų gyvenimas čia buvo geras. Stovėjome tylios, rankas sunėrusios ant prijuosčių, vogčiomis žvelgdamos pro kirpčiukus.

Ji dvejojo. Žvilgsniu mus permetė, tartum būtų priversta padaryti nepageidaujamą sprendimą.

– Į Paryžių! – pagaliau sušuko ji ir išskėtė rankas. Nedidelė vazelė, stovėjusi ant krosnies krašto, tapo jos staigios euforijos auka. Smulkios porceliano šukelės pažiro mums tarp kojų. Aš tuoj pat pasilenkiau prie jų.

Virtuvėje vėl tvyrojo tylą. Jaučiau jos žvilgsnį ir pakėliau galvą.

– Dore. Kraukis krepšį, važiuosim rytoj iš ryto. O kitos galit eiti namo, man jūsų daugiau nebereikia.

Ji laukė reakcijos. Matė, kaip kitų akyse tvenkiasi ašaros. Jautė nerimą manosiose. Niekas nieko nesakė, tad ji apsisuko, sekundę padvejojo ir vėl paskubomis išėjo. Iš prieškambario sušuko:

– Septintą valandą išvažiuojame į traukinį. Iki tol esi laisva!

Taip susiklostė, kad kitą rytą sėdėjau trūkčiojančiame trečios klasės vagonė pakeliui į Malmę. Aplinkui ant kietų medinių sėdynių muistėsi ir sukiojosi nepažįstami žmonės, šiurkštus sėdynių paviršius ir man įvarė rakštį. Vagonė oras buvo prišvinkęs prakaito ir drėgnos vilnos kvapo, keleiviai krenkštė ir šnypštėsi nosis. Kiekvienoje stotyje kas nors išlipdavo ir įlipdavo. Retkarčiais kas nors įkeldavo narvą su vištomis ar antimis, vežamomis į kitą kaimą. Jų išmatos gaižiai dvokė, traukinio vagoną užliedavo ausį rėžiantis kudakavimas ir gagenimas.

Retai gyvenime buvau pasijutusi tokia vieniša, kaip šitaime traukinyje. Buvau pakeliui į savo tėvo svajonę, kurią jis man rodė knygoje, kai vaikystė dar buvo saugi. Dabar svajonė atrodė kaip blogas sapnas. Dar prieš keletą valandų bėgau kiek kojos neša Siodermalmės gatvėmis namo pas mamą – apkabinti ir atsisveikinti. Ji šypsojosi, kaip ir visos mamos, nurijo skausmą ir ilgai stipriai mane glaudė. Jaučiau jos širdies dūžius, stiprius ir dažnus. Jos rankos ir kakta buvo drėgnos nuo prakaito. Nosis paburko, ir aš nebepažinau jos balso.

– Noriu palinkėti, kad tau visko būtų pakankamai, – šnibždėjo ji man į ausį: – Pakankamai saulės, kad nušviestų tavo dienas, ir lietaus, kad įvertintum saulę, pakankamai džiaugsmo, kad

sustiprintų tavo dvasią, ir skausmo, kad suprastum mažus gyvenimo džiaugsmus, ir pakankamai naujų susitikimų, kad prirėkus turėtum jėgų išsiskirti.

Ji sunkiai ištarė žodžius, kuriuos taip norėjo man pasakyti, bet paskui nebegalėjo suvaldyti ašarų. Galop mane paleido ir įėjo į vidų. Girdėjau ją kažką neaiškiai sakant, bet nežinojau, ar tie žodžiai skirti man, ar jai pačiai.

– Būk stipri, būk stipri, būk stipri, – kartojo ji.

– Ir aš linkiu, kad tau visko būtų pakankamai! – sušukau jai pavymui.

Agnesė dar užtruko kieme. Ji apsikabino mane, kai bandžiau eiti. Prašiau jos paleisti, bet ji nesutiko. Pagaliau gavau atlenkti jos mažus putlius pirštukus ir greitai nubėgti, kad ji negalėtų manęs pasivyti. Atsimenu, kad jos panagės buvo žemėtos. O pilka vilnonė kepuraitė nusėta mažomis raudonomis siuvinėtomis gėlytėmis. Man išeinant ji garsiai verkė, bet greitai nutilo. Tikriausiai todėl, kad mama nusivedė ją į vidų. Iki šiol galiuosi, kad tada nuėjau neatsigrėždama. Kad nepasinaudojau proga joms pamajuoti.

Mamos žodžiai tapo mano gyvenimo kelrode žvaigžde, prisimin-davau juos, kai reikėdavo stiprybės. Tiek stiprybės, kad įveikčiau iškilsiančius sunkumus, kurių atsiranda visų mūsų gyvenimuose.

Raudona užrašų knygelė

S Serafin, Dominika

Prisimenu mėnulį tarsi siaurą pjautuvą blukiai mėlyname fone. Tuoj po juo prasidedančius stogus ir skalbinius balkonuose. Anglių dūmų kvapą iš šimtų kaminų. Ritmišką traukinio dunksėjimą, kuris per ilgą kelionę tapo dalimi manęs pačios. Jau buvo pradėję temti, kai po daugelio ilgų kelionės valandų ir kelių persėdimų pagaliau įvažiavome į Paryžiaus Šiaurės stotį. Atsistojau ir persisvėriau per langą. Įtraukiau pavasario kvapo, pamojavau gatvės vaikams, kurie basi ir ištiesę rankas bėgo palei traukinį. Kažkas metė monetą, vaikai sustojo. Susispietė prie mažosios brangenybės ir susimušė, kuriam ji teks.

Savuosius pinigus saugojau. Laikiau juos mažoje plokščioje odinėje piniginėje, pririštoje prie sijono liemens baltu kaspinu. Dažnai pasičiupinėdavau, ar ji tebėra. Per medžiagą užčiuopdavau apvalius kampus. Mama man ją kyštelėjo prieš pat išvažiuojant. Tai buvo mamos santaupos, kurias ji panaudodavo tik ypatingais atvejais. Gal vis dėlto ji mane mylėjo? Aš taip pykau ant jos, dažnai galvodavau, kad daugiau nebenoriu jos matyti. Bet kartu ir taip neapsakomai jos ilgėjaisi. Nebuvo nė dienos, kad negalvočiau apie ją ir Agnesę.

Piniginė buvo mano apsidraudimas riedant į naująją tikrovę. Svoris prie šono mane ramino. Traukinio ratai, trinami stabdžių, garsiai sucypė, užsikimšau ausis, tuo prajuokindama vyriškį priešais. Aš jam nenusišypsojau, tik kuo skubiau išlipau.

Nešikas krovė madam bagažą į vežimą juodais geležiniais rėmais. Laukiau prie augančios daiktų krūvos su savo krepšeliu tarp kojų. Jaunasis nešikas bėgiojo pirmyn atgal. Jo veidas blizgėjo nuo prakaito, o kai rankove nusišluostė kaktą, ji liko ruda nuo purvo. Krepšiai, lagaminai, apvalios skrybėlių dėžutės, kėdės ir paveikslai buvo kraunami vienas ant kito į jau beveik perpildytą vežimą.

Žmonės brovėsi pro šalį. Ilgi, murzini skurdžiausių keleivių sijonai plaikstėsi tarp aukštuomenės vyrų išlygintų kelnių ir išblizgintų batų. O prabangios damos niekur nesiskubino. Tik tada, kai peronas ištuštėjo, o antros ir trečios klasės keleiviai pradingo, jos lėtai aukštakulniais bateliais nulipo trimis geležiniais laipteliais.

Pamačiusi mane laukiančią, madam plačiai nusišypsojo. Tačiau pirmieji jos žodžiai buvo ne pasisveikinimas. Ji ėmė dejuoti dėl ilgos kelionės ir nuobodžių bendrakeivių. Pasiskundė skaudama nugara ir karščiu. Ji maišė prancūzų ir švedų kalbas ir aš greitai nesusigaudžiau, bet jai nerūpėjo sulaukti atsakymo. Madam pasisuko ant kulno ir patraukė stoties pastato link. Mudu su nešiku nusekėme iš paskos. Jis stūmė vežimą priešais save ir turėjo paremti jį klubu, kad išlaikytų svorį. Aš viena ranka suėmiau už geležinio virbo priekyje ir padėjau traukti. Kitoje rankoje nešiau savo nedidelį krepšelį. Mano juoda suknelė buvo sudrėkusi nuo prakaito ir sunkus aitrus kvapas trenkė į nosį sulig kiekvienu žingsniu.

Laukiamasis su ornamentais išpuoštomis žalvario žalumo kolonomis buvo pilnas žmonių, kurie skersai išilgai vaikštinėjo akmeninėmis grindimis. Garsiai aidėjo daugybės batų žingsniai. Mojuodamas rausva rože prie mūsų prisigretino mažas berniukas šviesiai mėlynais marškiniais ir juodomis trumpomis kelnėmis. Jo sulipę kirpčiukai lindo į akis, prašomai žvelgiančias į

mane. Papurčiau galvą, bet jis neatstojo, atkakliai tiesė aukštyn gėlę ir linkčiojo. Jo ranka prašė pinigų. Paskui jį sekė mergaitė su dviem storom rudom kasom ir gerokai per didele ruda suknele. Ji pardavinėjo duoną, ant suknelės buvo matyti miltų dėmių. Ji ištiesė man gabalėlį ir juo pamojavo, kad pajusčiau šviežiai keptos duonos kvapą. Vėl papurčiau galvą ir paspartinau žingsnį, bet ir abu vaikai neatsiliko. Kostiumuotas ponas tiesiai priešais mane išpūtė didelį dūmų debesį. Garsiai užsikosėjau, taip priversdama madam susijuokti.

– Tau šokas, mano drauguže?

Ji stabtelėjo.

– Čia viskas kitaip nei Stokholme. Ak, Paryžiau, kaip aš tavęs ilgėjausi! – toliau kalbėjo ji plačiai šypsodamasi, paskui sekė ilga prancūziškų žodžių tirada. Vėliau pasisuko į vaikus, kažką griežtu balsu pasakė. Jie pažvelgė į ją, tūptelėjo, nusilenkė ir kaukšėdami nubėgo sau.

Prie stoties pastato mūsų laukė šoferis. Stovėjo prie juodo aukšto automobilio, prilaikydamas atidarytas užpakalines dureles. Pirmą kartą važiavau automobiliu. Automobilio sėdynė buvo minkščiausios odos. Man atsisėdus plūstelėjo odos kvapas ir aš giliai jo įtraukiau. Kvapas man priminė tėtį.

Ant grindų gulėjo maži persiški raudono, juodo ir balto rašto kilimėliai. Atsargiai patraukiau kojas į šoną, kad jų nesutepčiau.

Gesta man buvo pasakojęs apie gatves, muziką ir kvapus. Apie lūšnas Monmartre. Aš be žado spoksojau per automobilio langą, mačiau pro šalį lekiant baltus gražiai išpuoštus fasadus. Čia, šituose gražiuose kvartaluose, tiktų gyventi madam. Čia ji būtų tokia pat kaip ir kitos puikios damos. Kur gražios suknelės ir prabangūs papuošalai. Bet mes sustojome ne čia. Ji nenorėjo pritikti. Ji norėjo savo aplinkos kontrasto. Kad žmonės reaguotų.

Madam normalu buvo tai, kas kitoniška. Todėl ji kolekcionavo dailininkus, rašytojus ir filosofus.

Ji nusivežė mane kaip tik į Monmartrą. Stačiomis įkalnėmis lėtai važiuome aukštyn iki mažo namelio aprtrupėjusiu tinku, raudonomis medinėmis durimis. Madam buvo sužavėta, visas automobilis prisipildė jos juoko. Ji tryško energija nekantriai man modama įeiti į pridvisusius aklinau uždarytus kambarius. Viduje baldai buvo užvalkstyti paklodėmis. Madam ėjo iš vieno kambario į kitą ir jas nutraukinėjo. Atidengė ryškius audinius ir tamsią medieną. Stilius labai priminė butą Siodermalmėje. Ir čia kabėjo paveikslai – daugybė paveikslų dviem eilėm ant sienų. Painūs motyvai, įvairūs stiliai. Modernūs ir klasikiniai, viskas bet kaip, pramaišiu. Ir pilna knygų. Vien tik salone trys aukštos sieninės knygų spintos, jose eilės prabangių oda įrištų tomų. Prie vienos lentynos pastatytos stumdomosios kopėčios, kad būtų galima pasiekti pačiame viršuje esančias knygas.

Kai madam išėjo iš kambario, likau stovėti prie lentynų, skaitydama rašytojų pavardes. Džonatanas Sviftas, Ruso, Gėtė, Volteras, Dostojevskis, Arturas Konan Doilis. Čia stovėjo išrikiuotos visos pavardės, kurias iki šiol buvau girdėjusi minint. Prirašytos minčių, kurias buvau girdėjusi, bet nesupratau. Ištraukiau iš lentynos vieną knygą, bet pamačiau, kad ji prancūziška. Visos prancūziškos. Be jėgų atsisėdau į fotelį, murmedama tuos kelis žodžius, kuriuos mokėjau. *Bonjour, au revoir, pardon, oui*. Buvau pavargusi po kelionės ir naujų įspūdžių. Daugiau nebegalėjau išbūti atsimerkusi.

Kai prabudau, madam mane buvo užklojusi nertu apklotu. Užsitraukiau jį dar aukščiau. Per langą pūtė vėjas, pakilau jo uždaryti. Paskui atsisėdau parašyti laiško Gestai, kaip ir žadėjau

* Laba diena, sudie, atleiskite, taip (pranc.).

padaryti, vos atvažiavusi. Sukaupiau visus savo įspūdžius ir aprašiau juos kiek tik galėdama tiksliau skurdžia trylikametės kalba. Garsus, man iš po kojų atsimušančius nuo žemės einant per peroną, mane pasitikusius kvapus, tuodu vaikus su duona ir gėle, gatvės muzikantus, kuriuos pravažiavome, Monmartrą. Viską.

Žinojau, kad jis nori išgirsti viską.

– Ateinančią savaitę tave aplankys kita mergaitė. Pavaduojanti, – aiškiai artikuliuodama ir kiek per garsiai sako Ulrika. – Aš važiuosiu į Kanarų salas.

Ji bando atsitraukti, bet Ulrika seka iš paskos ir dar labiau pakelia balsą.

– Kaip bus malonu patinginiauti ir kiek atitrūkti. Vaikams „Bamsės“ klubas, o mes galėsime pagulėti ir atsipalaiduoti ant gultų saulėje. Šiluma ir saulė. Tik įsivaizduok, Dore. Net į Kanarų salas. Tikriausiai nesi ten buvusi, ar ne?

Dorė ją stebi. Ulrika lanksto skalbinius, nerūpestingai ir skubotai, rankovės susiglamžo. Sukrauna į krūvą. Žodžiai plūsta jai iš burnos, drabužių kalnas auga.

– Vietovė vadinasi Maspalomasas. Gal kiek daugoka turistų, bet viešbutis labai gražus. Ir ne toks brangus. Kainavo tik tūkstančiu daugiau už tą, kuris atrodė daug prastesnis. Vaikai galės žaisti baseine ištisą dieną. Ir pakrantėje. Ten yra ilgas gražus paplūdimys su kopomis. Smėlis, sako, net iš Afrikos. Vėjas sunešė.

Dorė nusuka žvilgsnį ir žiūri per langą. Pakelia didinamąjį stiklą, ieško voverės.

– Jums, seniukams, atrodo, kad mes esam išpuikę, kad visą laiką važinėjam tai šen, tai ten. Mano močiutė vis negali suprasti, kam man kur nors važiuoti, kai namie taip gerai. Bet smagu. Ir vaikams gerai pasaulio pamatyti. Na štai, Dore. Skalbiniai su lankstyti. Dabar bandysim nueiti į dušą. Ar tu pasirengusi?

Ji stengiasi šypsotis Ulrikai, nuleidžia didinamąjį stiklą ir padeda jį ant stalo. Tiksliai į jo vietą, kiek pasuka, kad būtų pakrypęs reikiamu kampu. Voverė nepasirodė. Jai įdomu, kur ji yra. Kas, jei ją suvažinėjo? Juk nuolat laksto per kelią. Ji krūpteli, pajutusi Ulrikos pirštus spraudžiantis jai į pažastis.

– Ir viens, ir du, ir tryys!

Ulrika greitai padeda jai atsistoti ir dar valandėlę palaiko už rankų, kol nustos taip stipriai sukstis galva.

– Pasakyk, kai jau galėsi, pradėsim pamažiukais eiti į tavo asmeninį SPA.

Dorė nenoriai linkteli.

– Pagalvok, o kad turėtum namie tikrą SPA. Su sūkurine vonia ir masažu, ir veido procedūromis. Būtų neblogai, tiesa? – Ulrika nusijuokia iš savo fantazijos. – Iš kelionės parvešiu tau veido kaukę ir grįžusi daugėliau tave palepinsiu. Bus smagu.

Dorė vėl linkteli ir šypsosi iš Ulrikos plepalų, ji nieko nenori sakyti dėl jos rūpinimosi.

Vonioje ji ištiesia į priekį rankas ir leidžia Ulrikai nutraukti marškinėlius ir kelnes, atidengti nuogą jos kūną. Keliais atsargiais žingsniais žengia į dušą. Atsisėda ant kraštelio aukštos baltos perforuotos kėdės, kurią gavo iš socialinio skyriaus. Laiko dušą prie pat kūno, apsilieja šiltu vandeniu. Užsimerkia ir mėgaujasi. Ulrika palieka ją vieną, eina į virtuvę. Ji užsuka dar aukštesnę temperatūrą, susigūžia. Tekančio vandens garsas visada ją veikia raminamai.

Raudona užrašų knygelė

S Serafin, Dominika. Mirusi

Susiradau ypatingą vietą. Atvirą aikštę netoli namų. Emilio Godo aikštėje buvo suolas ir gražus fontanas: keturios moterys, rankose laikančios rutulį. Fontanas skleidė jėgą, ir man nepaprastai patiko garsas lašų, varvančių nuo moterų ilgų suknelių. Jis man priminė Stokholmą, Siodermalmę, vandens artumą. Paryžiuje tebuvo Sena. Ji tekėjo toli nuo Monmartro, ir ilgos darbo dienos pas madam neleido man ten suspėti. Todėl fontanas tapo mano priebėga.

Kartais ten nueidavau, kai madam miegodavo popiečio, ir rašydavau laiškus Gestai. Siųsdavome vienas kitam daug laiškų. Jis gaudavo pasakojimų apie viską, ko ilgėjosi. Žmones, valgius, kultūrą, įvairias vietas, reginius. Menininkus, kurie buvo jo draugai. Aš gaudavau pasakojimų apie Stokholmą. Apie tai, ko ilgėjausi.

*Brangioji Dore,
tavo siunčiami pasakojimai tapo mano gyvenimo eliksyrų. Jie suteikia man drąsos ir jėgų kurti. Tapau kaip niekad iki šiol daug. Tavo nusakytas tekančio vandens vaizdas paskatino ir mane aplink matyti grožį. Vandenį. Namus. Jūrininkus prieplaukoje. Tiek daug anksčiau buvau pražiūrėjęs.*

Tu taip gerai rašai, mano drauge. Gal kurią dieną tapsi rašytoja. Rašyk toliau. Jei jauti nors mažiausią pašaukimą,

neapleisk to jausmo. Mes gimstame menininkais. Tai aukštesnė jėga, o mums tenka garbė ją puoselėti. Aš tavimi tikiu, Dore. Tikiu, kad tavyje yra jėgų kurti.

Šiandien pila lietus. Srūva per apvalius gatvių akmenis taip smarkiai, kad net girdžiu čia, viršuj, trečiame aukšte. Tamsiai pilki debesys, atrodo, atsirems į galvą, išėjus į lauką. Todėl verčiau lieku viduj. Piešiu. Galvoju. Skaitau. Kartais pasimatau su draugu. Bet tada jis turi čia ateiti. Pats nenoriu eiti į tą begalinį nykulį, kurį atneša švediškais ruduo. Tamsa manęs iki šiol taip nekamuodavo, kaip dabar. Įsivaizduoju gražų Paryžiaus rudenį. Švelnias dienas. Ryškus spalvas.

Išnaudok laiką. Žinau, kad ilgiesi namų. Jaučiu tavo baimę, nors niekada jos neminėjai. Džiaukis tomis valandėlėmis, kuriomis gyveni. Tavo mama ir sesuo laikosi gerai, tad dėl to nesirūpink. Kurių nors dieną jas aplankysiu, kad dar kartą tuo įsitikinčiau.

Ačiū už tas jėgas, kurių man suteikia tavo laišakai. Ačiū, brangiausioji Dore.

Netrukus parašyk vėl.

Aš juos tebeturiu, visus iš jo gautus laiškus. Jie sudėti į nedidelę skardinę dėžutę po mano lova ir keliavo kartu su manimi per visą mano gyvenimą. Kartais juos paskaitau. Manau, kad jis išgelbėjo mane gyvenimo Paryžiuje pradžioje. Davė man drąsos pamatyti tai, kuo geras šis miestas, taip besiskiriantis nuo namų. Ir privertė pastebėti, kas vyksta aplink mane.

Ką jis padarė su mano laiškais, nežinau, galbūt jie sudegė atvirame židinyje, prie kurio jis dažnai sėdėdavo, bet aš prisimenu, ką rašiau. Iki šiol atsimenu tuos detalius vaizdus, kuriuos jam aprašydavau. Geltonus lapus, krintančius Paryžiaus gatvėse. Šaltą orą, prasiskverbiantį pro langų plyšius ir pažadinantį mane

naktimis. Madam ir jos pobūvius, kuriuose dažni svečiai buvo menininkai Ležė, Archipenka ir Rosenbergas. Namą Monparnase, Laukų Dievo motinos gatvės 86 name, kur Gesta pats buvo gyvenęs. Įslinkau apžiūrėti, kaip atrodo laiptinė, aprašiau jam visas detales. Parašiau, ant kurių durų kokios pavardės. Jam tai patiko. Jis vis dar pažinojo daugelį gyventojų ir jų ilgėjosi. Rašiau apie madam, kad ji neberengia tiek daug pobūvių kaip Stokholme, o blaškosi po Paryžiaus naktinį gyvenimą ieškodama naujų menininkų ir tinkamų suvilioti rašytojų. Ir kad ji priešpiečiais vis ilgiau miega, taip duodama man laiko skaityti.

Prancūziškai išmokau pasitelkusi knygų lentynas ir žodyną. Pradėjau nuo ploniausios knygos ir taip iš eilės skaičiau vieną po kitos. Visas nuostabias knygas, kurios mane tiek daug išmokė apie gyvenimą ir pasaulį. Medinėse lentynose buvo surinkta viskas. Europa, Afrika, Azija, Amerika. Šalys, kvapai, vaizdai, kultūros. Ir žmonės. Gyvenę tokiuose skirtinguose pasauliuose ir vis tiek tokie panašūs. Bijantys, abejojantys, nekenčiantys, mylintys. Kaip mes visi. Kaip Gesta. Kaip aš.

Būčiau galėjusi ten pasilikti visiems laikams. Mano vieta buvo tarp knygų, čia jaučiausi saugi. Bet, deja, toks gyvenimas truko neilgai.

Vieną dieną, eidama namo iš mėsininko su pilna pintine šviežios mėsos, buvau sustabdyta gatvėje. Dėl vienos vienintelės priežasties. Dabar, šiandien, kai mano sulinkęs kūnas ir raukšlėtas veidas slepia visus grožio pėdsakus, malonu tai pasakyti: kadaise buvau labai graži.

Iš automobilio, sustojusio eismo vidury, išsoko vyras tamsiu kostiumu. Delnais suėmė mano galvą ir išsipopsojo man į akis. Mano prancūzų kalba tebebuvo toli gražu ne tobula, o jis kalbėjo per greitai, kad suprasčiau, ką sako. Maždaug, kad jis

nori mane gauti. Aš nusigandau ir išsiveržiau iš jo rankų. Bėgau taip greitai, kaip tik galėjau, bet jis sekė paskui mane mašina. Lėtai važiavo man iš paskos. Pasiėkusi madam namus, įbėgau į vidų ir užtrenkiau duris. Užrakinau visas spynas.

Vyriškis pradėjo baladoti į duris. Beldėsi nesiliaudamas, kol madam pati nuėjo atidaryti. Ji iškoneveikė mane prancūziškai.

Vos atidarius duris, Madam tonas pasikeitė ir ji iš karto pakvietė jį užėiti į vidų. Dėbtelėjo į mane ir ranka mostelėjo dingti. Ji visa pasitempė ir ėmė jam pataikauti, tartum jis būtų karališkos kilmės. Nieko nesupratau. Jie pradingo salone, bet vos po kelių minučių madam atpuolė pas mane į virtuvę.

– Nusiprausk, pasitempk! Nusiimk prijuostę. *Mon dieu**, ponas nori apžiūrėti.

Ji suėmė mano skruostus nykščiu ir smiliumi. Kelis kartus stipriai pažnaibė, kad paraustų.

– Na štai, šypsokis, mano mergaite, šypsokis! – sušnibždėjo ji ir stumtelėjo mane priešais save. Stengiausi šypsotis vyriškiui fotelyje, o jis iš karto atsistojo. Nužvelgė mane nuo galvos iki kojų. Apžiūrėjo akis. Pirštu palietė veido odą. Pagnaibė mano liekno liemens odą. Atsiduso dėl ausų spenelių ir sprigtelėjo į juos pirštais. Žiūrėjo į mane tylėdamas. Paskui atsitraukė ir vėl atsisėdo. Nežinojau, kaip elgtis, ir likau stovėti, nepakeldama žvilgsnio nuo grindų.

– *Oui!*** – pagaliau tarė jis ir suplojo rankomis priešais veidą. Vėl atsistojo ir kelis kartus mane apsuko: – *Oui!* – pakartojo, kai pagaliau nejudėdama stovėjau priešais jį.

Madam susižavėjusi kikenė. Paskui atsitiko kažkas labai keisto. Ji pakvietė mane sėstis. Į sofą. Salone. Kartu su jais. Ji

* O Dieve (pranc.).

** Gerai! (pranc.)

šypsosiosi pamačiusi, kaip išsproginau akis, ir griežtai pamojo ranka, tartum norėdama parodyti, kad jos intencija rimta. Aš prisėdau ant paties sofos kraštelio. Keliai tvirtai suglausti, nu-gara tiesi. Palyginau savo juodos tarnaitės suknelės medžiagą, ji buvo pasiglamžiusi ten, kur ryšėjau prijuostę, ir atidžiai klausiausi greitos prancūzų kalbos, jie berte bėrė žodžius. Tie žo-džiai, kuriuos galėjau pagauti, man neatskleidė, apie ką kalbama. Aš vis dar nesupratau, kas čia sėdi fotelyje ir yra toks svarbus.

– Tai Žanas Ponsaras, mano mergaite, – staiga pasakė ma-dam prancūziškai skambančia švedų kalba. Tarsi turėčiau žinoti, kas jis toks. – Jis yra žymus madų kūrėjas, labai žymus. Jis nori, kad tu būtum jo drabužių manekenė.

Klausiamai pakėliau antakį. Manekenė? Aš? Net nežinojau, ką tai reiškia. Madam žiūrėjo į mane su žaliose akyse žibančia viltimi. Burna pražiota, tarsi būtų norėjusi kalbėti už mane.

– Ar nesupranti? Tu tapsi garsi. Tai visų mergaičių svajo-nė. Šypsokis! – Ją taip akivaizdžiai suerzino mano tylėjimas, kad mane net nupurtė. Ji palingavo galvą ir prunkštelėjo. Paskui lie-pė man krautis daiktus.

Po pusvalandžio sėdėjau ant pono Ponsaro automobilio už-pakalinės sėdynės. Krepšyje, įdėtame į bagažinę, buvo tik drabu-žiai. Nė vienos knygos. Jas palikau pas madam.

Tada ją mačiau paskutinį kartą. Daug vėliau sužinojau, kad ji prasigėrė. Ją rado vonioje. Nuskendusią.